

У НОВОМ САДУ У ПЕТАК II ФЕБРУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАРАН.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ОД Ј. ЈОВАНОВИЋА.

ОСОБЉЕ:

Панта Динарић, вртар

Ана, његова жена.

Станко, њихов син, свршени приправник.

Савка, у комшијуку сироче.

Кнез Футошки.

Виш сељана и сељанака.

Догађа се у врту пантином у Футогу.

ПРИЗОР I.

(Врт, с леве стране кућа с десне бунар, а уз бунар тараба од комшинског врта, у тараби дера.)

Станко. (Улази с пртњагом на леђи.)

Станко. Од Сомбора до Футога, — лепа штација! Па још апостолски. (Гледи чизме своје.) Нису се тако ни подерале, као што је могло бити, — па колико сам се морио, још се нисам ни уморио. Бог и душа, још би и преко ове тарабе могао прелетити. — Није шала, три године се та препарандија учи, па никад кући, никад Савке своје не видети! Само ме је кад и кад поздравила, а да тога није било не би ни издржao! — — Ала ми се мати обрадovalа кад ме је видила! Што ти је мати, таки отрча на пијацу да приправи бољег ручка. Ал' како ћу баби на очи? — Хе, сад како испадне. (Стане код бунара.) Боже мој, овде сам се последњи пут са Савком видeo, ту смо се опростили. И онда ми је срце необично куцало, ал' опет не као сад. Прелетио би, да је видим, а страх ме је, као да ћу на егзамен изаћи. (Вири кроз тарабу.) Како јој је башта лепа, та милина је по гледати, а то све она сама својим ручицама ради, — а сад нема ни мене, да јој бар плевити

помогнем. Гле, овде је и дера, куда је у нашу башту по воду долазила. Јамачно и сад долази, — само сад да не дође, јер не знам шта би јој казао. Бога ми, ја не знам како би је поздравио. (Вири кроз деру). Нема је у башти, бар да је издалека видим!

Савка. (Чује се како пева из своје баште.)

Станко. (Шукне прстима, па се удари руком о колено сав збуњен). Она је, јест, јест, она је! — Ођу ли побећи? — Шта?! Сavrшен препаранад, данас сутра учитељ, па да бежим! Не, то се не пристоји! (Док она пева, он једнако вири кроз тарабу, и преко тарабе немира.) Ено је! — Ено је! Узела је ведро, мора да ће амо по воду. Не ћу побећи — остаћу, ал' опет би боље било, да се прикријем. Сакрићу се само онако. (Сакрије се за један цбун.) Ала је красна! Ху, ала је красна!

Савка. (Долази са ведром кроз деру на бунар, нагла се да заити воде, све певајући.)

Станко. (Најпре са страхом па најдаред отважно дође јој за леђа и заклони јој очи.)

Савка. Јуф! Ко је то? — Пустите ме!

Станко. (Променутим гласом!) Ја сам.
(Наставиће се.)

ПИСМА ИЗ СРБИЈЕ.

(Вајмар. — Србин, немачки глумац. — Прва скупштина глумаца целе Немачке. — Један летимичан предлог.)

Кад сам проплого лета ишао из Гете у Берлин се вратио сам и у Вајмар. Походивши херцешки гроб у варошком гробљу, у ком почивају и два велика немачка песника, Шилер и Гете, отишао сам и у позориште, да тамо потражим кога од позоришне управе. Као човек, који сам имао доста послса са позоришним стварима, налазио сам, да ће ми бити од вајде, ако коју проговорим с људма, који су сав свој рад и осветили драмској и позоришној уметности. На вратима од позоришта стајаше не толико колосалан колико укусно и лепо изведен споменик обожије поменутих песника, који су у позоришној згради први пут упознали свет са својим драматским списима. Позориште је обично здање без икаквог спољног ефекта. Унутрашњост је такође непретрпана гиздањима и цифрањима, све је обично, али у потпуном смислу смишљено и лепо. Али позорница доиста изненађује својим постројењем, декорацијама, машинеријом и просторијом. Мислим, да се не ћу врати, ако речем, да је позоришна сала приметно мања од наше београдске, а позорница још једном дубља у перспективи. Ушав у зграду некако се прво намерим на њиховог гардеробара, који ме, по мојој жељи, одведе у собу где се пробе држе. Беше распуст настасао. Затекнем оба редитеља (један је за драму, други за оперу) где спремају улоге, које су глумци предали на крају сезоне, а приређују за раздавање оне улоге, које чланови ваља да изуче за време одмора. Практика даје у овоме слична је напој овде, само што приметих, да су поправљене улоге по готову исто онако чисте, као што су могле бити онда кад су раздадане. Ово ми се јако допаде. И код нас би глумци могли с већом пажњом чувати улоге, јер тим је двојака добит баш по саме глумце: рукопис остаје један и исти на који су се већ навики, новци, који би се издали за

нове преписе, остају у каси, која је онда виште моћна да глумцима заслугу повишује.

Између осталога заштем и правила позоришна која одмах добијем. Разгледавши их, опазих, да су сувише оштре по дружину, али да је у њима предвиђен и расправљен сваки случај, који би могао усколебати односе између интендантуре и појединих чланова. Редитељ, све ми се чини да се зове Клапр, рече ми, да у својој дружини имају и једнога Србина. Ја се доиста задивих, па га замолих, да ме том уметнику упути. Прошав неколико красних улица и поред виландова споменика, устави се вођа пред једним дивним дворцем, који је мирисао усрд свајака цвећа и бујна зеленила. Ту је седео немачки глумац Србин Јоца Савић. Можете мислити како се изненадио кад ме је опазио. Одмах смо почели говор о стању наших позоришта. И ако је тако рећи огрејао у туђинштини опет је неисказаном радишћу слушао сваку моју реч, особито кад му рекох, да смо стекли у Београду лепо и стално позориште, а и у Новоме Саду да ће се скорим отворити. На моје питање рече ми, да би радо сишао доле на кратко време, те да игра у неколико комада на обема позорницама, само би желео, да му се улоге, које би означио, напред пошиљу, ако је икако могуће с акцентуацијом. Ја му обећах по његовој жељи послати неколико позоришних објава, да их покаже међу браћом својом, а ви, ако сте вољни и ракам вам подноси, шиљите му позоришне новине; *) свакако ће му бити од вајде.

До подне сам се сам испео на бељведер, који је сазидан на једном високом хуму изнад Вајмара. Он је зачин целој вароши и дивној њезиној околини. Лепо је с њега погледати на гробље, на ком се поред кнезевске гробнице бели црква са позлаћеним кубетима, у којој је гроб вајмарске кнегиње руске принцесе Марије Павловне.

(Наставиће се.)

*) То и чинимо. У.

Д М С Т И Ђ М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Париски кочијаш“ приказиван је 8 о. м. И да не знамо, да је овај комад прерађен по француском оригиналу, познали би то по склопу и вештини у заплету. Вешт заплет и склоп карактерише скоро сваки новији француски комад, а отуд излази, да се чешће, заплету и склопу за љубав, огреше писци о поједина драматска правила, која се тичу унутрашње вредности, шта виште, да се на унутрашњу вредност мање пажње обрати него на спољашњи склоп, те тако је виште пута предмет целог комада каква год маленкост — ситница, по која је тако вешто обрађена и склопљена, да нас занима и да нам се допада.

Међу тим овај комад није од те врсте. Писац као да је хтео да покаже, да се заплету за љубав не мора ограпити о драматска правила, и да је, ако је спољашњи склоп добар, унутрашња вредност још боља.

О спољашњем склону и заплету приметилисмо, да надмашује друге комаде те врсте у томе, што му је темељ радња, док је у других редовно проста приповетка, и тако да би се овај комад могао свести на три чина, а два прва чина могла би се просто приповедати, као што то видесмо у „Нелској кули“, у „Ђаволовим записницима“ и у многим другим комадима, али онда склоп и заплет не би имали ту вредност, коју овако имају.

Што се тиче унутрашње вредности — у комаду овоме толико је врлина изнесено, да на први мах не може човек да изнађе најпретежнију, управо ону, која цео комад и провејава. У главној улози (Клод Тибо) видимо љубав к своме ближњему, љубав к жени и деци, видимо одушевљење за отаџбину и видимо узор поштења. Но држимо, да се не ћемо преварити, ако узмемо, да је у комаду најпретежнија она врлина, која може свима осталима да служи за основ, а то је: поштење. Тако ћемо оправдати оне речи грофице Дарецове, којима она предусрета свога мужа после 14 година онда, кад је дознала да се Клод за њу и за своје дете жртвовао, и кад му благодари за све њојзи и њеном детету учињено добро само са речима: „Клоде, ала си поштен!“

Поштење је dakле, које је писац у најразличитијим варијацијама изнео, и овој племенитој врлини за љубав и не запињемо о неке идеалисане заносе у карактеру самога Клода.

Поред Клода, узора поштења, стоји Пијер, као поред мирисаве ружице сакrivена љубичица. Клод је поштен, али зна, осећа да је поштен. Пијер је поштен, па и не зна да је то. Заиста, не зна човек

шта је лепше! Гледајући Клода човек плаче, али му се срце смеје од милине, што је тако поштен; гледајући Пијера, човек се смеје, али му срце плаче. Доказ, да нам поштење у сваком облику годи и да пријатни утисици не само смеј, него и сузе могу да измаме, шта виште обоје у исто доба.

Оволико само идеји за љубав. О подробностима појединих карактера није пужде говорити, по што је комад познат и туђ.

Што се саме представе тиче, та је испала у целини врло добро. Већина представљача у њиховим улогама позната нам је још од пређашњих година, као: Ружић (Клод Тибо), Ружићка (Мадлене, доцније грофица Дарецо), Зорић (Роже), Недељковић (млађи Роже) и Суботић (гроф Дарецо) и кад рекнемо, да су још онда добро схватили и одиграли своје улоге, а при томе да су од оно доба напредовали, онда смо само истину рекли. Од нових представљача имамо Рашића (Пијер), К. Савићеву (Марија) и Лесковића (Марсезј). Прве две улоге и нехотице су нас опоменуле на некадашње престављаче тех улога, особито прва на покојног П. Маринковића, коме је у улози Пијера требало пара тражити. За то нека Рашићу и К. Савићевој на похвалу служи, што су, ако не у свему а оно у многоме достигли пређашње представљаче тех улога. Лесковић је познат као трудољубив глумац, који се бори са улогом и језиком, па за то не ћемо, да му у зло пишемо, што се код њега јако чуо шантало.

Завршујући приметио би још само то: да је Клод у првој радњи млађи изгледао од грофа Лујца, у трећој и у даљим радњама пак толико старији, да то не би могло бити ни онда, кад би га зуб времена за време 14-годишње претриљене патње и борбе, које су, допуштам, јаче биле од лујцове зебње и стрепње за то исто време, двогубо обележио, па против Пијера да се није ништа променио, — велим, све би то приметио... јест, ал' „Жиже!“ **К. Т.**

П О З О Р И Ш Т Е .

* (Народно позориште у Београду.) Месеца фебруара представљаће се ови комади: 2. Човек са вештацом. 4. Нови племић. 6. Хајдуци, од Ј. С. П. 9. Да се мењамо, Телеграм, Пером. 11. Љубавна писма, Чудновати болесник. 13. Гвоздена образина. 16. Марта посадница. 18. Млетачки трговац. 20. Сеоска школа. 23. Кућна капица. 25. Моника. 27. Зидање Раванице. — Замена: Женски рат, Поштењаци, Присни пријатељи.

Издaje управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА 24.

БРОЈ 16.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 11 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI:

ПРВИ ПУТ:

НАШЛА ВРЕЋА ЗА КРПУ.

ШАЉИВА ИГРА У ДВА РАЗДЕЛА, С ПЕВАЊЕМ, ПО НЕМАЧЕОМ ПОСРБИО Л. ТЕЛЕЧКИ.

ОСОБЕ:

Доктор Киселић, лекар	Брани.
Персида, жена му	Ј. Маринковићка.
Анка, ћећи му	Л. Хацићева.
Сомчић, главничар, пре тога алвација	Зорић.
Наста, жена му	Ј. Поповићева.
Светозар, син му	Недељковић.
Пириватра, ујак му	Пешић.
Ержа, куварица код Киселића	Л. Маринковићева.
Илона, собарица код Киселића	М. Недељковићка.
Сока, собарица код Сомчића	М. Савићева.
Тапетар	Соколовић.
Кувар	Рашић.
Шегрт	Љуб. Зорићева.
Послужитељ	Хацић.
Лакај	Бунић.
Ловац	Живковић.

Збива се у Пешти и Будиму.

Позоришни свирачки збор свираће о данашњој представи ове нове комаде: 1. У почетку увертиру у оперу „Мамонова палата“, од Аполона. — 2. Између првога и другога чина: Каватину из опере „Хуни“, од Кајзера.

У недељу 13. фебруара први пут: „ПАРИСКА СИРОТИЊА.“ Драма у 7 раздела, с француског превео М. И. Стојановић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Љаје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.